

Dokumenty o utrpení Slováků v Maďarsku

(Doklady 1 až 10)

Doklad č. 1.

Trýznenie Rudolfa Lapára žandármi.

Kancelária Národnej rady v Bratislave.

Okres: Šaľa

Obec: Trnovec nad Váhom.

Rudolf Lapár, kolonista z Trnovca nad Váhom.

Narodený 17. júna 1876 v Bánovciach nad Bebravou. Bývajúci tamtiež, ženatý. Otec 7 detí. V kolónii býva od roku 1927. Majetok si zadovážil z pridelového majetku. Vyhnaný brutálnym spôsobom bol dňa 15. decembra predpoludním o pol dvanástej.

Majetok, ktorý obsahuje 56 kj. s pekne zariadeným hospodárstvom, úplne zostaveným inventárom podal pán Lapár v popise na úradnom tlačive Ministerstvu hospodárstva.

Dňa 19. decembra dostavil sa so svojimi synmi do Národnej rady, kde nám o svojom vyhnaní oznámil toto:

„Dňa 15. decembra okolo 10. hod. zrazu zjavilo sa na Novom majeri, kde nás je usadených 7 kolonistov Slovákov, vojsko a žandári v počte asi 20 chlapov. Rozišli sa po všetkých kolonistoch. Ja som práve pracoval na dvore, keď predným vchodom došli do môjho bytu asi 4 maďarskí vojaci so žandármi, medzi ktorými bol i jeden člen Nemzeti tanácsu (Vágó Ferencz). Zavolali ma do kuchyne. Ja som nechal prácu a išiel som k nim. Privítal som ich slovami: „Mi jót hoztak urak“ (Čo dobré priniesli páni). Oni mi na to oznámili, že som si robil posmech z maďarského národa tým, že som slovenské deti dal poobliekať do maďarských šiat a vysmieval na javisku maďarský národ a že som si robil posmech i z maďarských žandárov. Na to som sa proti tomu zaraz ohradil, že také voľačo sa v Trnovci nerobilo, lebo ja som v Trnovci neusporiadal ani jedno divadlo, iba som raz na vyzvanie okr. náčelníka Dr. Čerňanského rečnil v kultúrnej sieni tamojšieho Potravného spolku z príležitosti 60. narodenín Dr. Milana Hodžu. Potom skríkol na mňa: lužeš ty česká sviňa a **začal ma zauškovať. Nato som povedal: „neverjen engem, mert én is ember vagyok“ (nebite ma, aj ja som človek). Potom chytil rukoväť pušky a začal ma tĺcť po rukách, po chrbte a spodnej časti tela. (Prítomný pán Lapár v kancelárii ukázal svoje krvou podliate udreniny na ramenách, čo v kancelárii videli viacerí a presvedčili sa takto o skutočnom stave, ktorý javil sa i na tvári, lebo pravé ucho má do krvi zranené a ľavé predušie ešte i dnes je podbehnuté dosť silne krvou.) Keď ma bili, prítomná moja dcéra, ktorá v kuchyni varila vykrikla: „neverjék az apámat“ (nebite môjho otca). V tom törzsörmester, ten ktorý ma bil, chytil ju za vlasy a začal ju vláčiť po kuchyni, nadávajúc pri tom "te cseh disznó, te is pofázol?" (ty česká sviňa, aj ty papuľuješ?) Matka, ktorá je už dva roky chorá na srdечnú vadu a sedela v izbe, keď počula krik z kuchyne, vyšla z izby von. V tom pri dverách stojaci strážnik sotil ju do prs medzi dvermi, ale v tej chvíli, keď mala padnúť, zachytil ju a posadil na stolicu..."**

Keď strážmajster videl, že som už ohlušený a zaliaty krvou, rozkázal tam prítomnej slúžke a dcére, aby priniesli umyvák s vodou, čo sa i stalo a rozkázal mi, aby som sa umyl a utrel. Kedže krv i po umytí sa stále zo mňa valila, rozkázal ešte raz doniesť čistú vodu, aby som sa mohol umyť i druhý raz, a pýtal sa či náhodou nemáme doma jódomú tinktúru a vatú, lebo za

pol hodiny musíme byť všetci spakovaní, a nesmieme si nič vziať so sebou, iba šaty na prezlečenie a trocha bielizne do ručného kufrík a, lebo keby sme si viac vzali, i tak by nám to na hraniciach zobrali. Nato v sprievode tőrzsőrimestera prešiel som do druhej izby, aby som sa mohol prezliecť do teplejších šiat. Počas prezliekania sa ma opýtal, či nemám obraz Beneša alebo Masaryka.

Odpovedal som mu, že obraz Beneša nemám, ale niekde v písacom stole rodinný obraz prezidenta Masaryka. Otvoril písací stól a začal rukami prehřňať a poškozovať mi rôzne listiny a čestné hospodárske diplomy, ktoré som mal odložené na pamiatku. Požiadal som ich, aby mi neprehřňali sa v stole tak, že mi tak narobia kopu škody, ale obraz pohľadám im sám. I vstal som a podal som im obraz, ktorý bol skrútený v papierovej trubici a uložený v stole. Obraz vytiahol z trubice na drobné kúsky ho roztrhal a pošliapal. Medzitým som sa obliekol a zasa v sprievode žandárov prešiel som do vedľajších miestností, kde sa balila žena a dcéra. Tu sme boli upozornení, aby sme sa ponáhľali, lebo času máme veľmi málo a aby sme napochytró niečo pojedli, lebo za dva dni budeme bez stravy. Jesť sa, pravda, v takomto položení nikomu nechcelo. Obed dokonca ešte ani nebol uvarený. Nato mi rozkázal, aby som všetky kľúče od domu dal do jedného zväzku, čo som urobil, a napísal som na papier ku kľúčom aj moje meno. Kľúče boli odvzdané Vágó Ferenczovi, členovi Národnej rady. Na dvore už boli zhromaždení všetci moji kamaráti kolonisti, ich ženy a deti s malými batōžkami, načo sme boli spočítaní, či sme všetci, postavení do radu po dvoch, deti boli vpredu, za nimi nasledovali ženy a my mužskí sme doplňovali rad. Pre chorých bolo nám dovolené vziať si vozy. Keď toto bolo hotové, őrmester dal zvolať všetku čeľaď, bírešov, ktorí boli Slováci a pred nami povedal im, že doteraz slúžili u českých psov, (ktorý jedli maďarský chlieb, a zato budete aj vy pykať - eddig szolgáltatok a cseh kutyáknál, akik magyar kenyeret ettek, és ezért fogtok még ti is lakolni) . Potom si dal zavolať osve bývalého zamestnanca u panstva, ktorý býval spolu s nami na majeri, Jána Motolíka a povedal mu: „te is vorös nadrágot hordtál“ (aj ty si nosil červené nohavice) a vyhrážal sa mu, že za to si ešte odtrpí. Sluhom bolo rozkázané, aby dobytok ponechali na svojom mieste a opatrovali ho a ak by sa z majetku voľačo stratilo, osobne sú za to zodpovední pred štatariálnym súdom. Toto boli posledné slová, po ktorých nám kázal, aby sme sa pohli do dediny (Tnovec nad Váhom).

V Trnovci, ktorý je ďaleko od majera na 3^{1/2} km, na četníckej stanici nás ešte raz popísali, odovzdali nám predtým odobraté štátne občianstvo a okolo 5. hod., zasa v sprievode žandárov šli sme na stanicu. Na stanici okolo 9. hod. vysadli na vlak, žandári išli ďalej s nami a cestovali sme do Nových Zámkov. V Nových Zámkoch prepli náš vozeň na Komjatice, ktorým sme sa dovezli až do Komjatíc.

V Komjaticiach boli sme zatvorení v jednej izbe až do rána. Ráno nám dovolili zaobstarať si 3-4 vozy pre chorých, čo sme od tamojšieho občianstva na naše útraty zaraz si vedeli zadovážiť. Z Komjatíc všetci zdraví, mužskí, ženské a deti šli sme peši až do Veľkého Kýru na pohraničnú stanicu. Chorí boli odvezení a všetko toto sa znova stalo za asistencie maďarských žandárov. Vo Veľkom Kýre chorých umiestnili v jednej izbe a nás zhromaždili do jedného dvora, kde sme čakali asi do poludnia. Vo Veľkom Kýre som sa staral o to, aby sme sa dostali do spojenia s našimi ľuďmi a pomocou nich nejako čím prv k evakuačnej komisii. A práve preto požiadal som na oko dosť slušného őrmestera, či by ma nemohol z dvora na malú chvíľu vypustiť. Musím poznamenať, že vo Veľkom Kýre maďarskí žandári chovali sa voči nám slušne a aj po celej ceste nerobili nám nič.

Örmester mojej žiadosti vyhovel, ja som potom prišiel do styku s členom evakuačnej komisie, a to s jej predstaveným, ktorému som oznámil, že nás je tu 7 rodín kolonistov z Trnovca nad Váhom, ktorí sme museli za hodinu naše usadlosti opustiť a požiadal som ho, aby sa poďíval na mňa, lebo vyzeral som úplne dokaličený po hnusnej bitke z predošlého dňa. Tento člen bez slova dal si zavolať z maďarskej strany dôstojníka a povedal mu: „Tessék nézni, megint egy eset“ (Prosím pozrite, tu je ďalší prípad). Maďarský dôstojník sa pozrel po mne a pýtal sa ma, kto ma to bil. Odpovedal som mu, že törzsörmester, ktorý je aj tu prítomný.

Čo sa ďalej stalo to neviem, lebo mojou hlavnou starosťou bolo, aby som pre manželku a dcéru mohol dostať evakuačný list, a preto som sa ponáhlal do evakuačnej kancelárie, kde mi ho naša komisia hneď pre všetkých troch vystavila. Keď som mal list vo vrecku, šiel som po ženu a dcéru a zároveň odobrať sa od mojich kamarátov. Tam mi bolo mojou manželkou povedané, že örmester sa pred všetkými vyhrážal, že až sa vrátim do Trnovca, že sa viac na Slovensko nedostanem. Ostatným kolonistom bolo povedané, že všetci budú odvedení naspäť na ich usadlosti do Trnovca, z čoho som vycítil, že tento obrat nastal po rozhovore örmestra s evakuačným kapitánom maď., ktorý bol pozvaný členom nášho evakuačného úradu. Örmester, keď som sa vrátil späť, pýtal sa ma čo som hovoril pred komisiou a zlostne zazeral na mňa. Odpovedal som mu, že nemal som čo hovoriť, lebo čo sa stalo so mnou evakuačná komisia to i tak videla. Ja takto zobral som si potom svoju chorú ženu a dcéru a s priepustkami, ktoré som mal vo vrecku, prešiel som na slovenskú stranu, kde ma už vzali do starosti naše strážne.

Od príchodu Maďarov až do vyhnania nejakých väčších neprijemností, ktoré by mali vzápätí bitie alebo podobné, sme v Novom majeri nezažili. Jedine, že nás žandári skoro stále navštevovali a robili prehliadky po domoch, keď hľadali pušky. U mňa takáto prehliadka tiež bola a počas nej poprehadzovali mi veci v každej izbe.

Musím povedať, že pri tých prehliadkach sa chovali veľmi idiotsky, lebo napríklad, keď našli v jednej kasni strih, tak örmester myslel, že je to voľajaká mapa, iba keď ho jeho spoločník upozornil, že to s mapou nemá nič spoločného. Podobne nešlo im nijako do hlavy, že ja hospodár mám knižnicu. Potom tvrdé klobúky, cylinder, toto im bolo veľmi podozrivé, že už i mne samému bolo do smiechu a zadivil som sa hlavne vtedy, keď sa zahľadel na stroj na mrvenie kukurice, že čo to má byť. Tak sa zľakli napríklad i nožov na kosačku, ktoré boli uložené v púzdre na verande. Okrem toho, že pri týchto prehliadkach urobili veľmi mnoho neporiadku, iné sa nestalo. Najhoršie bolo, že tieto žandárske návštevy robili sa i v noci.

Ináč dnešný stav v obsadenom území je veľmi kritický i pokiaľ ide o tamojšie maďarské občianstvo. Niet dňa, aby sa ráno obecnosť nestretávalo s rozmanitými heslami, ako: „munkát, kenyeret, vagy vissza a Cseheket“ (prácu, chlieb, alebo naspäť Čechov). Alebo „minden drága, vissza Prága“ (všetko drahé, naspäť Praha). Môžem tvrdiť, že keby dnes prišlo na plebiscit v tomto kraji do 80 % by iste hlasovalo za pripojenie k ČSR.“

Bratislava, dňa 19. decembra 1938.

Zapísal: A. Način.

Rudolf Lapár, v.r.

Doklad č. 2.

Mučenie Vendelína Moňáka, Jána Vyrvu o Jozefa Oškvaru maďarskými žandármami a vojakmi.

Kancelária Národnej rady v Bratislave, 3.januára 1939.

Vendelín Moňák, narodený 23. júna 1893 v Hornej Zubrici pri Trstenej,

Ján Vyrva, narodený 22. mája 1896 v Jablonke, okres Trstená,

Jozef Oškvar, narodený 10.decembra 1897 v Pekelníku, okres Trstená, všetci bývajúci v obci Slávikovo (pozn.: dnes Orávka), v okrese Feledince (pozn.: dnes Jesenské – okres Rimavská Sobota)

Všetci traja sú zo Slávikova a udávajú vo svojej výpovedi toto:

Dňa 5. októbra 1938 vtrhlo maďarské vojsko do obce Slávikovo, ktorá ležala na území čsl. štátu. Po jedn hodinovej bitke čsl. vojsko (pod velením poručíka Večeru), četníctvo a miestne obyvateľstvo (hlavne kolonisti) vyhnalo maďarské vojsko za čsl. hranice. Na bitke sa zúčastnili kolonisti Moňák, Vyrva, Oškvar a iní miestni kolonisti. 8. novembra, po pripojení obce k Maďarsku, popoludní asi o 16. hod. prišiel do Moňakovho bytu jeden maď. dôstojník so 6 vojakmi a zatkol Moňáka, jeho ženu, dcéru, zaťa a dvoch sluhov. Ešte v ten večer nás troch (Vyrva, Oškvar, Moňák) odviekli maďarskí žandári do Rimavskej Seči na žandársku stanicu, kde nás za prítomnosti prísazného vypočuli. 10.novembra asi o 9. hod. predpoludním žandárstvo nás odovzdalo tamojšiemu maďarskému vojsku, kde už boli: Emília Nováková, manželka kom. majstra z Rim. Seče, Molnár, kominársky majster od Jelšavy, jeho otec a 13-ročný syn. Keď nás vojaci prevzali od žandárov, poviajali nás všetkých 7 a bili nás od 10. hod. asi do 15. hod. Popoludní. Bili nás povrazmi a kopali čižmami. Po 5 hodinovom mučení prišiel do miestnosti, kde nás bili, vojenský lekár, ktorý vidiač, že sme dobití až do krvi, zakázal vojakom, aby nás ďalej bili. Dali nám vodu, aby sme zmyli krv z tela.

Až do 14. novembra boli sme stále v tej miestnosti, kde nás bili. 14. novembra odviekli nás maďarskí vojaci na vozoch do Felediniec, na vojenské okresné veliteľstvo, odtiaľ do Rimavskej Soboty, kde sme boli zavretí do väznice krajského súdu. Tu sme boli do 27. novembra 1938 odkiaľ maďarskí žandári prevzali Moňáka, Vyrvu a Oškvaru a odviekli nás do Felediniec na okresné vojenské veliteľstvo. To bolo okolo 17. hod. večer. Hneď nás predviekli k jednému majorovi, ktorý nás vypočul. Chcel sa od nás dozvedieť, kto z občanov strieľal na maďarské vojsko. Najskôr vypočúval Vendelína Moňáka. Keď tento nechcel prezradiť svojich spoluobčanov, ale hovoril len to, že strieľali len čsl. vojaci, odovzdal ho dvom žandárom a dvom vojakom so slovami: „aby sa mu vraj jazyk rozviazal“.

Títo žandári a vojaci priviazali ho (Vendelína Moňáka) na jednu lavicu, kde ho bili po holých chodidlách. Potom ho vzali do drevárne, kde ho vyviazali tak, že mu nohy nedosiahli na zem. Keď ani po polhodinovom vyviazaní neodmlel, pridali mu na plecيا jeden klát, na ktorom sa drevo seká, pričom ho bili rukami po ústach, po tvári, po hlave a kopali čižmami do celého tela. Potom ho odviazali a odviekli späť k majorovi, pričom ho bili kolbou. Major ho znova začal vylúčať a keď nič nového nepovedal vyhrážal mu, že ho ďalej nechá biť. Moňák prosil majora, aby ho radšej zabil alebo obesil a nemučil ďalej, keďže on nič nevie, len to, čo už povedal. Major vidiač, že sa od neho nič nedozvie, nechal ho a dal ho odvieť späť do väznice. Potom začali vylúčať Jána Oškvaru, ktorého tiež veľmi bili a kopali, ale jeho už nevyviazali. Ani tento nič nepovedal. Potom ich zavreli do jednej izby, kde ležali na doskách

až do 20. decembra 1938. Za ten čas im liečil rany jeden civilný lekár. 20. decembra odvliekli ich od žandárov do Budapešti, hoci Vendelín Moňák mal podľa zistenia civilného lekára 40° horúčku.

V Budapešti ich zavliekli do vojenskej trestnice na Margitkörút. Do Budapešti ich vliekli okutých. 20. decembra sa hlásil Moňák za nemocného. Vyšetрил ho jeden vojenský lekár. Spytoval sa ho, že z čoho má tie rany na nohách. Keď mu Moňák povedal, že ho maďarskí žandári dobili krútil hlavou a poslal ho do väzenskej nemocnice, kde bol do 30. decembra 1938. Tu ho síce ošetrovali, ale nedostával lieky, ktoré lekár predpísal. Lekár nariadil, aby stále ležal, ale podriadený personál v nemocnici ho nenechal ležať, ale musel zametať izbu, vynášať nočníky a podobné práce konať, čo mu bolo veľmi ťažko, keďže dobité nohy ho veľmi boleli. 30. decembra prišiel do nemocnice najvyšší lekár tejto nemocnice na prehliadku. Prišiel aj k Moňákovi a pýtal sa ho, čo mu je. Moňák odpovedal, že ho zuby bolia. že ho bolia preto, že ho maďarskí žandári bili po ústach, sa bál povedať. Lekár sa opýtal prítomného strážmajstra, že prečo nechodí Moňák na zubné liečenie. Strážmajster odpovedal, že nemôže, lebo má nohy dokaličené. Lekár na to odišiel. Strážmajster sa vrátil a kričal na Moňáka, že prečo sa opovážil žalovať lekárovi. Vyhrážal sa mu, že ho obesia a i on bude svedčiť na neho.

Za jeho pobytu v nemocnici prišiel k nemu jeden deň (nepamätá sa kedy to bolo) vojenský sudca, či štátny zástupca, prečítal mu obžalobný spis, v ktorom bol obvinený, že vraždil maď. vojakov. Podľa obžalobného spisu svedčili proti nemu Cigáni z obce Harmac, okres Feledince. Nakoniec mi povedal, že budem obesný. 30. decembra prišiel ku mne môj bratanec, najal mi advokáta, aby ma bránil pred súdom. 30. decembra 1938 Moňáka okovaného autom previezli do X. vojenskej trestnice na Margitkorúte, kde boli Vyrva, Oškvarek a ostatní Slováci väznení, spolu 29 osôb. Tu sme prenocovali všetci na podlahe, potom ráno odviedli nás poviazaných na stanicu, odkiaľ pricestovali sme do Nových Zámkov a ďalej do Galanty. V Galante nás odviazali a odovzdali nás čl. komisii, ktorá prišla po nás. Dostali sme totiž na základe česko-slovensko-maďarskej dohody amnestiu. Tu sme presadli do vlaku, v ktorom šli do Maďarska Maďari, za ktorých sme boli vymenení. Od Galanty sme išli do Seredi, potom do Trnavy, odtiaľ do Bratislavy, kde sme prišli 1. januára 1939.

V Bratislave 3. januára 1939.

Zapísal: P. Kešiar,

Vendelín Moňák, v.r.

Ján Vyrva, v.r.

Jozef Oškvarek, v.r.

Doklad č. 3.

Maďarská zberba dokaličila slovenského sedliaka.

Odpis.

Zápisnica

spísaná v štátnej obvodovej úradovni pre pozemkovú reformu v Bratislave v zmysle výnosu Ministerstva zahraničných vecí v Bratislave zo dňa 9. októbra 1939, číslo 20.199/39 s pánom Pavlom Závodným, narodeným v Čabe, okres Nitra, roku 1896, bývajúcim tamtiež, bývalým kolonistom

v Antalháze, okres Parkan, t. č. prechodne ubytovaný v Hor. Taráni, okres Nitra.

Prítomní:

Dipl. agr. Karol Sokáč, prednosta Štát. obv. úr. pre poz. ref. v Bratislave, Juraj Zelma, zapisovateľ, Pavel Závodný, vyslúchaný.

Pavel Závodný udáva:

„Kúpil som si v roku 1936 hospodárstvo od Úč. spol. Agrikola v Bátorových Kesách a tam som sa aj s mojou rodinou v roku 1936 odsťahoval a hospodáril. Po obsadení územia Maďarmi v jeseni 1938 som bol zavretý s celou rodinou v Parkane v koncent. tábore. Keď ma odtiaľ prepustili, doma som zásoby obilia a kukurice nenašiel, rozkradli mi všetko. Potom ma nútili ako aj ostatných odísť na Slovensko.

Držal som sa však pokynov našej vlády a zotrval som na mieste.

Asi 10. apríla - keď nám boli už niekoľko ráz predtým vyhrožovali - prišla horda z miestnej obce na čele s istým Morošim (predtým Matúška), bývalým komunistickým vodcom kraja a nútili ma, aby som podpísal listinu, ktorou som mal dobrovoľne do árendy dať svoje pozemky - pravda, bezplatne. Ja som toto nepodpísal, a tak ma zvalili na zem a bili drevom, že mi polámali kľúčnu kosť na pravej strane, takže mi ruka čiastočne natrvalo ochromela. Na žandárskej stanici som si sťažoval, odkiaľ ma ale vyhnali s poznámkou, aby som bol rád, že ma nezabili. Lekár, ktorý ma ošetril, mi odoprel vydať úradné lekárske svedectvo. Teraz, keď som bol nútený sa vysťahovať, som invalidom na pravú ruku. Maďarské bezpečnostné orgány nechceli tomuto zabrániť a samy huckali miestne občianstvo proti nám - podľa známych už ich spôsobov.

Moju výpoveď potvrdia ostatní kolonisti z Antalházu, ako: p. Kováčik, p. Geze a ostatní.“

Zápisnica skončená, schválená a podpísaná.

Zelman Juraj, v.r.

Pavel Závodný, v.r.

Nečitateľný podpis, v.r.

Doklad č. 4.

Trýznenie Jána Čulíka maďarskými žandármi.

Kancelária Národnej rady v Bratislave.

Okres: Feledince.

Kolónia: Bottovo.

Ján Čulík, kolonista z Bottova.

Narodený 4. marca 1897 v Liesku, okres Trstená. ženatý. Otec 6 detí. Najstarší syn 19-ročný a najmladšie 3 a 1/2 ročné.

Majetok 19 kj. ornej pôdy, a 51/2 kj. pašienok. Všetko dostal z prídelového majetku. Mal tu postavený dom i s hospodárskymi budovami. Všetko v cene čo tam zanechal je asi 200 000 Ks.

Dňa 10. novembra došlo maďarské vojsko, obsadilo okolie a 14. novembra obsadilo kolóniu Bottovo. Prvé dni kolonisti prenasledovaní neboli, iba žandári a vojenská komisia vyšetruvala nacionálie, zisťovala legionárov a hľadala zbrane. Keďže kolónia skladá sa z troch samostatných pustatín k nim, keďže vojaci o nich nevedeli, prišli o 15 dní neskôršie. Dostavili sa vojaci a žandári, obsadili celú kolóniu a do stredu postavili 4 strojnú pušku. Potom žandári chodili z domu do domu a všetkých kolonistov zohnali medzi tie strojnú pušku na dvor. Keď boli všetci zhromaždení, tu im žandársky veliteľ vyhlásil, čo si môžu so sebou vziať a že musia ihneď kolóniu opustiť. V daždi boli hnaní žandármi a vojakmi do Rim. Seče, ktorá je vzdialená asi 7 km. Tu ich nemali kde umiestniť, tak ich zasa šikovali v tom daždi späť na kolóniu. Na druhý deň p. Čulík šiel na okresné vojenské veliteľstvo dozvedieť sa, či tu budú môcť kolonisti zostať a čo bude vlastne s nimi. Bolo mu povedané, že na majetkoch týchto za žiadnych okolností nemôžu zostať, lebo tieto majetky sú rezervované pre víťazov maďarských. Keďže kolonisti videli, že sa musia vysťahovať, tak si popredali čo sa dalo, pravda, pod ceny.

Keďže kolonisti videli, že tu nemôžu zostať, dňa 8. decembra poniektorí sa chystali opustiť kolóniu. Medzi nimi bol i pán Čulík. Jeho rodinu poslal napred i s deťmi a on išiel na voze s jedným chlapcom 14-ročným. V obci Pavloviciach stretol sa s jedným maď. občanom, ktorý mu bol dlhý asi 30 Ks. Pán Čulík povedal mu, že: „sľuboval si mi, že mi to odrobíš vo furmanke, zato si dosť pekná sviňa, že si to nespravil, ale išiel si pomáhať druhému a nie mne“. V blízkosti boli leventisti, ktorí rozhovor počuli, pána Čulíka zadržali a obviňovali ho, že nadával a urážal maďarskú národnosť. Obkolesili ho a pažbami dorážali na neho. Jeden ich veliteľ priskočil k nemu, namieril mu na prsia revolver so slovami: „Látod-e mi ez“, že keď sa pohne, tak ho ihneď zastrelí. Vyrozmeli ihneď maďarských žandárov. Žandári ho odviekli do Felediniec a uväznili ho na okresnom žandárskom veliteľstve. Sem sa dostal 8. decembra. **Na druhý deň, t. j. 9. 12. dostavili sa k nemu do väznice dvaja žandári. Pýtali sa ho, či pozná maďarskú uniformu. Keď povedal, že pozná, začali ho biť, fackať a potom si vzali od pece drevo a bili ho dotiaľ, kým neustali. Keď videli, že je zničený od bitky a od zimy, (lebo miestnosť, kde bol zavretý celú noc, bola úplne chladná) odviekli ho do vedľajšej**

miestnosti, kde sa kúrilo. Tu sa pán Čulík zišiel so svojimi známymi z druhej kolónie: p. Moňákom Vendelínom, Jozefom Oškvarom a Jánom Vyrvom, ktorí tu boli väznení už asi 4 týždne. Desiati žandári pána Čulíka odviezli do Lučenca a z Lučenca viezli ho rýchlikom do Budapešti do väzenia. O 4 dni neskôr ho premiestnili do druhého (Margitkörüti büntetőintézet), kde sa zišiel zas s horemenovanými občanmi. Tu bol uväznený až do 1. januára, spoločne s menovanými, kedy boli všetci prepustení na základe amnestie. Zachádzali s nimi veľmi zle, strava bola biedna a i to dostali len dva razy cez deň. Tu ich už viac nebili.

Hranice prekročili 1. januára asi o pol jedenástej. Došiel do Bratislavy, kde sa stretol so svojím synom. Žena je i s deťmi na Orave, takže i on sa vyberie za nimi.

Bratislava, dňa 3. januára 1939.

Zapísala: Kabarcová

Ján Čulík, v.r.

Doklad č. 5.

Trýznenie manželov Novákovcov.

Okres: Feledince.

Obec: Rimavská Seč

Zápisnica

Štefan Novák, kominársky majster z Rimavskej Seče.

Narodený dňa 26. januára 1899 v Horných Lovčiciach, okres Tmava a jeho žena Emília rod. Krochová, narod. 4. marca 1901 v Lipt. Sv. Mikuláši.

Udáva: Demobilizovaný bol som 20. novembra 1938 a 24. novembra prekročil som demarkačnú hranicu a šiel som do Lučenca, kde som sa musel prihlásiť na maďarskom vojenskom veliteľstve o 11. hodine. Odtiaľ šiel som do Rimavskej Seče, kde som sa stretol so svojou manželkou, ktorú nemohol som ani poznať, lebo bola tak dobitá. Privítala ma so slovami: „Ježiš Mária, načo si prišiel, už na teba čakajú. Si udaný, že si bol dobrovoľníkom v roku 1918, hľadajú tvoj diplom, čo si bol dostal ako bývalý dobrovoľník. Túto vec som ja tajila, pre ktorú ma chytili, zviazali a dobili. Pozri sa na moju hlavu, vytrhali mi vlasy i s kožou v rozmere asi ako dlaň.“ Večer o 18. hod. sme si ľahli a čakali sme každú chvíľu, či nás nebudú Maďari vyrušovať. Manželka mi povedala i to, že som pozbavený živnosti a že je už aj vymenovaný môj prvý bývalý pomocník, František Schötter, ktorý ma udal. Pri príchode Maďarov on vítal maďarské vojsko, taktiež on bol poslal učňa do Maďarska, aby informoval Maďarov, že som bol slovenským dobrovoľníkom. Manželka mi vravela, že musíme ísť do Rimavskej Soboty na detektívnu stanicu, kde ju už poznajú z doby keď bola uväznená. 25. novembra sme išli spolu so ženou do Rimavskej Soboty. Tam sa ma opytovali, či som bol legionárom a či som chytil voľakedy pušku proti maďarskému vojsku. Po vysvetlení, že pre krátkosť času a pre nemoc, ktorú som vytrpel na talianskom fronte som ani nemohol byť legionárom, prepustili ma s tým, že sa musíme ešte hlásiť na vojenskom veliteľstve vo Feledinciach. Ešte v ten deň sme šli na vojenské veliteľstvo. Keď sme tam došli, už ma čakal jeden policajný strážnik (határrendőr), zavolať ma do kancelárie k jednému poručíkovi, vojakovi, kde bol ešte jeden žandár. Vyzvali ma, aby som, čo mám u seba vyložil. Mal som u seba osobné spisy, cigarety, zápalky, čo som všetko vyložil. Poručík so žandárom odišli do vedľajšej miestnosti. **Za ten čas policajt ma vyfackal.** Potom sa vrátil poručík so žandárom, vzali so sebou moje spisy a vyzvali ma, aby som šiel s nimi na žandársku stanicu. Išla s nami aj moja manželka. Tam sme čakali 3 hodiny, keď mi vrátili spisy a vyzvali nás, aby sme hneď opustili Maďarsko. Mohli sme si vziať len toľko, čo sme mohli v rukách odniesť. Šli sme domov, kde sme si zabalili najpotrebnejšie veci a prišli sme do ČSR 27. nov. 1938. Tam som musel zanechať nábytok, šatstvo a môj celoročný zárobok za čistenie komínov asi v sume 55 000,- Ks. Peňazí sme mohli vziať so sebou len 160.- Ks.

Bratislava, 30. novembra 1938.

Štefan Novák, v.r.

Bola som prítomná, keď maď. vojsko prišlo do Rim. Seče (7. nov. 1938). Na druhý deň večer prišiel ku mne Ján Molnár, kominársky majster z Veľ. Revúcej. Hovoril mi nasledovné: Keďže je on Maďar, narodený v Tornale, a jeho manželka v Rim. Sobote, pravdepodobne bude musieť opustiť Slovensko. Ja a môj manžel sme Slováci, narodení na území, ktoré zostane na Slovensku. Vyzval ma, aby sme si zamenili svoje pôsobišta. Medzitým prišli do môjho domu maď. vojaci, ktorí zobrali J. Molnára so sebou. Asi o dve hodiny nato prišli maď. žandári a prehliadli si celý dom. Hľadali môjho manžela a doklady o tom, že môj manžel bol legionárom alebo slov. dobrovoľníkom. Nenašli ani manžela, lebo on bol vtedy ešte čs. vojakom a konal vojenskú službu na Slovensku, ani nijaké doklady. Po prehliadke odvedli ma na žandársku stanicu. Nútili ma k tomu, aby som sa priznala, že môj manžel bol legionárom alebo dobrovoľníkom. Už tam bolo niekoľko Slovákov, ktorí boli väznení. Odtiaľ nás vojenská stráž odprevadila do domu, kde bolo maď. vojsko ubytované. Tu nás všetkých poviazali. Od 22. hod. večer až do 2. hod. po polnoci nás stále bili a kopali. Pritom mi vytrhli vlasy. Tu sme boli väznení 5 dní, potom nás zobrali do Rím. Soboty do budovy býv. kraj. súdu do krajskej väznice. Tam som bola väznená jeden deň a jednu noc. Potom ma prepustili a šla som domov do Rim. Seče, kde som čakala na manžela. Po manželovom príchode prišli sme na Slovensko.

Zápisnicu zapísal: P. Kešiar

Emília Nováková, v.r.

Doklad č. 6.

Vyhnanie Ondreja Križo, ktorý si kúpil majetok z voľnej ruky.

Zápisnica

napísaná dňa 21. decembra 1938 pri príležitosti zápisničného vyhostenia z Maďarska.

Prítomní: za Okresný úrad Anton Kaška, hl. kanc. ofct., vyhostenec Ondrej K.rižo, nateraz obyvateľ

v Brezničke, okr. Lučenec, t. č. Lovinobaňa.

Bez predvolania dostavil sa na Okresný súd v Lovinobani Ondrej Križo, obyvateľ t. č. v obci Breznička, okres Lovinobaňa.

Od roku 1926 býval som v Oždanoch, býv. okres Rim. Sobota, kde som **v r. 1925 kúpil z voľnej ruky od Jána Grajzingera majetok - hospodárstvo** v hodnote 450 000 Ks. V roku 1937 a v mesiaci marci získal som domovské právo v obci Ožďany, predtým som býval v obci Stará Halič.

Po príchode maďarského vojska do Ožďan popísali nás, odkiaľ sme prišli a kedy, ako sme majetok nadobudli.

Dňa 8. decembra 1938 o 17. hodine prišli ku mne maďarskí žandári a dali mi rozkaz, aby som sa z obce vystaľoval dňa 9. decembra 1938 do 15. hodiny, že si môžem so sebou vziať na dva vozy šatstvo a požívatinu, ostatného sa však nesmieme ani dotknúť. Keď som robil námietky, že som do Ožďan príslušný domovským právom, dostal som odpoveď, že to nemá ceny, lebo som ta prišiel po roku 1918 a potom, že zo Slovenska duria maďarských praobyvateľov na tisíce a že pre týchto sa musí urobiť v Maďarsku miesto.

Dňa 9. decembra 1938 som rozkaz poslúchol a na dvoch vozoch odviezol to, čo som mal dovolené.

Dňa 9. decembra prišli o 12. hodine asi 15 maďarskí vojaci, majetok obsadili a nedovolili mi z hospodárskeho náradia nič odsťahovať. Preto som na majetku zanechal vyše 60 q obilia, jeden motor na rezanie sečky za 6000 Ks, šrotovník, sečkovicu, struhák na repu, rozmetadlo na umelé hnojivo, pumpu na močovku, siaci stroj a kosiaci stroj, 700 q d'ateliny a pod., slovom krmu: 5 vagónov repy, 2 vagóny zemiakov, 820 q pšeničnej slamy a 120 q jarnej slamy a rozličné drobné hospodárske náradie a pomôcky. Ostalo mi tam nehnuteľností v hodnote 446 000 Ks a movitosti za 115 000 Ks.

(Ostalo mi tam 21 kusov rožného dobytku.) Usadil som sa u svojho brata v obci Breznička, kde som všetko, čo bolo zachránené, núdzovo ubytoval.

Prosím úctive slovenskú vládu, aby nás chránila pred takýmto lúpežníckym zaobchádzaním, lebo je to zaobchádzanie horšie ako za bolševickej vlády.

Prečítané, schválené a podpísané.

Za úrad: Kaška

Ondrej Križo, vyhostenec.

Doklad č. 7.

Vyhnanie slovenských roľníkov z Bellovej Vsi

Ministerstvo hospodárstva, kolonizačný referát v Bratislave.

Opis

Č. j. 8598/1938

Okres: Šamorín

Kolónia: Bellova Ves

Úradný záznam

Do kancelárie kolonizačného referátu Ministerstva hospodárstva dostavili sa dnešného dňa podpísaní kolonisti z **Bellovej Vsi**, ktorí oznamujú v mene všetkých kolonistov.

Kolonisti boli všetci rozhodnutí ostať v kolónii. (Snád' s výnimkou p. Čechmánka.) **Kolonisti Štefan Patyla a Ján Lúč boli ešte pred okupáciou na maď. konzuláte v Bratislave, kde im bolo oznámené, že môžu ostať, pokiaľ sú Slováci a Moravani a nevlastnia pozemky väčšej výmery než 30 kj.**

Tiež p. poslanec Sidor a Rybárik uistil kolonistov, že Slovákom nebude ubližované, ani nebudú vypovedaní. Tiež rozhlasom boli vyzvaní, aby ostali. Preto zvlášť Slováci nepredali, ani neodviedli ani časť svojich majetkov (z Moravanov tiež celkom nič neodviedli: Huja, Smejkal, Balaš, Koplík, Kuřil a Voda).

Dňa 10. XI. t. r. prichádzali do kolónie okolní maď. občania so snahou lacno kupovať majetky kolonistov, bez rozdielu ich národností. Na ohradenie Slovákov, že oni nebudú predávať, pretože ostanú na mieste, bolo im vyhrázané, že i tak neskoršie dajú svoje majetky zadarmo.

Dňa 11. XI. prišli do obce maď. vojaci, sprevádzaní veľkým množstvom civilných maď. obyvateľov. Na rozkaz maď. dôstojníka civilné obyvateľstvo sa vzdialilo po upozornení, že nič nesmie od kolonistov kupovať. Obyvateľstvo výzvy uposlúchlo. Každý kolonista musel sa odobrať do svojho príbytku. Dôstojník pozval potom k sebe miestnych maď. civilov (väčšinou zamestnancov z býv. majera) a starostu, ktorému oznámil výpovednú lehotu 3-hodinovú, platiacu pre všetkých kolonistov (Slovákov, Moravanov); táto výzva bola vybubnovaná. Nato Slováci žiadali, aby oni smeli zostať, ale ich prosbe nebolo vyhovené a o 13. hod. 10. min. museli už všetci kolonisti opustiť kolóniu len s tými vecami, ktoré v rukách mohli odnieť. Po 13. hod. neručil už voj. veliteľ za životy kolonistov.

Starosta obce, Moravan Huja, bol držaný ako rukojemník u vojakov, ktorým musel svojím životom ručiť za poriadok a pokoj medzi kolonistami, až keď kolonisti boli na hraniciach, bol z obce prepustený. Z kolonistov ostali v kolónii len: Kňazová, Benko a Pagáč Šimon, pretože sa chceli uchýliť ku svojim príbuzným do maď. obce Bellvata.

Slováci - kolonisti, pokiaľ majú majetky kúpené alebo prikúpené z voľnej ruky (od Maďarov), žiadali, aby boli ponechaní aspoň na majetku kúpenom z voľnej ruky, bolo im však oznámené rotmajstrom, že žiaden Slováč nezostane ani na vlastnom majetku.

Kolonista Mikláš Rafael, ktorý mal osvedčenie od obce Tonkháza, že sa choval lojálne k maď. obyvateľstvu a že je vlastníkom 36 kj voľnej pôdy, nedostal tiež povolenie na pobyt v kolónii - načo i on odišiel, zvlášť po upozornení, ktoré bolo na vozoch už zhromaždeným kolonistom

vyhlásené bubnom: že môže ostať kto chce, nikomu však za jeho život žandárska ani vojenská správa neručí. Vyvážaní boli na svojich vozoch, riadených však maď. kočišmi, ktorí mali kone i povozy priviesť späť.

Hranicu prekročili večer a na veľké prosby, boli ich povozy a kone prepustené do územia slovenského.

Kolonisti zdôrazňujú, že kolóniu opustili až po upozornení vojenskej a žandárskej správy, že za ich životy sa neručí. Počas celého preberania kolónie vojskom nesmeli kolonisti medzi sebou hovoriť, alebo k sebe prechádzať.

Podpísaní zdôrazňujú, že zanechali všetky majetky, tak, ako v nich prebývali.

Cestou pri obci Gomba boli vojakmi stiahnuté z voza násilím 2 kolá (bicykle), ktoré so sebou odvážal Osrman Mikuláš v domnienke, že sa mu kolá podarí previezť cez hranice.

Bratislava, 15. XI. 1938

Baroňák Dominik, v. r.

Rudolf Ševčík-Bledavý, v. r.

Patyla Štefan, v. r.

Jozef Belica, v. r.

Michal Majchrák, v. r.

Osrman Mikuláš, v. r.

Mikeš v. r.

ref.

Pečiatka

Za správnosť opisu: Ing. Chabiča, v. r.

Doklad č. 8.

Kancelária Národnej rady v Bratislave.

Okres: Šamorín.

Kolónia: Hviezdoslavovo.

Žofia Lacková, vdova po Danielovi Lackovi (z Lipt. Sv. Mikuláša).
Narodená 12. II. 1888 v Zdolbudove (bývalé Rusko, teraz Poľsko),

Dňa 17. nov. 1938 dostavila sa do úradovne Národnej rady a udáva:

Majetok, ktorý tam zanechala: 50 kj. ornej pôdy od pozemkového úradu, za ktorý zaplatila 50 000,-Ks a ročné anuity, hospodárske stroje, zariadenie, nábytok a šatstvo.

Majetok musela opustiť, lebo ju maď. vojaci odtiaľ vyhnali. Ako samostatná vdova mala u seba Alojza Prosnáka a Oľgu Strongovú, ktorých chcela časom adoptovať.

„Dňa 11. novembra prišiel do jej domu jeden maď. dôstojník a 4 maď. vojaci a vyhánali ju z domu, pričom hrubo nadávali. Prišiel ešte i jeden civilný detektív a pýtal sa ma, prečo som ešte neodišla.

Pýtala som sa ho, prečo mám odísť, keď je slov.-maďarská dohoda. Legitimovala som sa mu, a prosila som ho, aby mi dovolil tu zostať do tých čias, kým prídu úrady. On na to, mi povedal, aby som počkala si hodinu, že on ešte príde. O pol hodiny nato prišiel dôstojník s dvoma vojakmi a asi 20 miestnych detí. Žiadal vydať rádio, čo som i urobila a prosila som ho, aby mi dal nejaké potvrdenie, že rádio odobrali. Dôstojník sa na mňa veľmi zúrivo pozrel a jeden z odchádzajúcich vojakov do mňa poriadne strčil. Len čo odišli, **vtrhla tlupa (asi 100 ľudí) - všetko miestni obyvatelia maďarskí - a rozobrali mi všetko, čo som mala. Štyria vojaci, ktorí zostali, prizerali na rabovanie. Izbu, kde bolo rádio, mala som zamknutú. Jeden bývalý sluha zo susedného majera sekerou rozbil dvere. Vojaci však zabránili vojsť tlupe do izby, ale vošli sami, všetko poprezerali a každý si vzal hodiny a podobné cenné predmety. V miestnosti mala som i kufrík, kde som mala zabalené cennosti. Miestne dve dievčatá otvorili tento kufor, pričom vojaci stáli a tiež brali si z neho. V kufre mala som v hotovosti 6 700 Ks, dva zlaté prstene, jeden s brilantovým kameňom, strieborné podstavce pod poháriky, bielizeň a iné. Všetko, čo som mala, pobrali. Všetky straty rátam asi na 140 000 Ks.**

Vojaci tu boli do konca. (Táto rabovačka trvala 3 hodiny.) Po rabovačke vojaci ma hneď vyzvali, aby som sa hneď pobrala preč, že nesmiem tu zostať ani minútu. Deti začali veľmi plakať, že si nemajú čo obliecť, a ja som zostala tiež len v tom, čo som mala na sebe. V tom čase prišiel maď. dôstojník, zúrivo pozrel na mňa a dievčaťu povedal, že ak chce, môže tu zostať. Naivné dievča mu povedalo, prečo ja môžem a tetuška nemôže. Dôstojník odišiel a vojaci nás odprevadili smerom k hraniciam.“

Do Bratislavy som prišla dňa 18. novembra 1938.

Bratislava, dňa 21. nov. 1938

Zapísal: O. Plagány

Žofia Lacková. v. r.

Doklad č. 9.

Prípád Štefana Katreniaka.

Zápisnica

napísaná na žandárskej stanici v Poltári v prítomnosti podpísaných.

Dostavil sa bez predvolania roľník Štefan Katreniak ml., narodený 8. XI. 1901 v Kokave n. Rím. Posledne bývajúci na samote Dolné Vyšelany, obec Kerestúr, okres Lučenec, Maďarsko.

Predmetom zápisnice je výpoveď Štef. Katreniaka ml. o tom, za akých okolností bol vykázaný z Maďarska. Katreniak udáva:

V roku 1927 v novembri kúpili sme z voľnej ruky spolu s otcom Štefanom Katreniakom st. na samote Dolné Vyšelany hospodárstvo od Jozefa Kováča a jeho manželky Zuzany Sanislovej, pozostávajúci z domu a príslušných hospodárskych stavísk a pozemkov vo výmere 153 kat. jutár za celkovú sumu 750 000 Ks.

Na tomto majetku sme hospodárili od 6. januára 1928 až do 8. decembra 1938. Dňa 8. decembra 1938 okolo 18. hodiny dostavili sa k nám do domu 2 maďarskí žandári a vyzvali nás, aby sme boli prichystaní na odchod, pretože najneskoršie do 15. hod. 9. decembra 1938 musíme majetok opustiť a vystahovať sa von a že budeme odovzdaní českej stráži.

Podarilo sa nám behom 8. a 9. XII. 1938 do 12 hod. niečo zachrániť zo životných potrieb a hospodárskeho inventára ako mŕtveho, tak živého, ale len z nepatrnej časti, lebo sme tam boli nútení nechať bytové zariadenia v cene cca 4000 Ks, hospodárske zariadenie v cene najmenej 15 000 Ks, zásob obilia a krmív v cene najmenej 56 000 Ks a živého hospodárskeho zvieractva a vôbec inventára v cene 26 000 Ks. Zostalo nám tam teda hnutel'ného majetku minimálne za 102 000 Ks hodnoty, o majetku nehnuteľnom, ktorý reprezentuje cenu 750 000 Kčs ani nehovorím.

Týmto postupom maďarského žandárstva, ktoré nás prinútilo opustiť náš majetok, sme úplne vyšli na mizinu, pretože iného majetku, ani hnutel'ného, nemáme, sme 14-členná rodina a ocitli srne sa teraz na kraji núdze.

Poltár, 10. decembra 1938.

Svedok: hlav. strážm. Mikula I.

Štefan Katreniak ml.

Zapisovateľ: strážm. Gálňiš.

Doklad č. 10.

Situácia na obsadenom území.

Kancelária Národnej rady v Bratislave.

Okres: Komárno.

Kolónia: Tuzok Puszta.

Ján Nad', kolonista z Tuzok Puszty.

Narodený vo Vadoviciach, okr. Myjava v r. 1905. Ženatý. Bezdetný.

Výťah zo zápisnice:

Asi po 4. dňoch došlo asi 15 žandárov s vojakmi, asi dvoma členmi obecnej rady (starosta a ešte jeden) na prehliadku. Prehliadku robili u každého. Hľadali zbrane. Prehliadka sa konala veľmi bezočivo. Všetko poprehadzovali, povyhadzovali, pritom pobrali konské sedlá a všakovaký remeň, čo našli. Počas prehliadky vykrikovali:

„Büdös tótok, nem szabad szlovákul beszélni“ (Smradľavý tóti, nie je dovolené hovoriť po slovensky). Kliali. Slovenská rodina nesmie prehovoriť ani slova. Táto prehliadka trvala od obeda. Potom odišli spomenutí žandári do slov. školy. Najprv strhli tabuľu. Zo školy všetko zobrali (papiere, spisy, knihy, slovenské obrazy), nechali len holé lavice.

Po prehliadke dostali sme rozkaz, aby sme sa hlásili na žandárskej stanici Sakáloš, kde spísali o nás všetko, kde sme sa narodili, kto z nás bol vojakom, legionárom a hlavné bolo zistiť, kto z nás bol v SOS pri Dunaji. Sprvu takto hlásiť sme sa museli každý tretí deň, neskôr denne i dva razy. Vždy nás pritom vyhánali.

Potom nasledovalo udávanie bírešov. Bíreši maď. žandárom poudávali, že niektorí gazdovia im strhávali z platu. Udávali i také sumy, ktoré alebo boli vyplatené, alebo vôbec neboli. Všetko toto kolonisti museli platiť. V tom čase na dennom poriadku boli i rabovačky. Pohynuli husi, seno, drevo. Keď sme sa chodili hlásiť, maď. žandárstvo naše hlásenie odbavilo tým, že si to vzal ten, kto nemal a nakoniec, vraj, že nám to všetko českí vojaci pobrali, a nie tamojší Maďari...

Od samého počiatku, tak maď. obyvateľstvo, ako i žandárstvo prejavovalo voči nám kolonistom a Nemaďarom nenávisť. Keď nás zbadali, nadávali na nás, prezývali nás. Do obchodu keď sme šli, tam nám len tak chceli predávať, keď si budeme maď. pýtať. Voči slovenčine panuje najväčšia nenávisť. Keď sme zašli na žandársku stanicu ponosovať sa na toto chovanie sa voči nám, jednoducho nám povedali, že nám to oni povedať nemusia, že my sme im tiež nepovedali, čo sme s Čechmi robili proti nim. Že musíme počúvať tak, ako nám oni rozkazujú a že by bolo najlepšie, keby sme sa čím skôr vysťahovali, lebo vraj v jednu noc, keď k nám prídu, tá nám bude pamätná a aby sme na ňu radšej nečakali. Žiadali sme ich preto, aby nám dali úradnú výpoveď. Tu namiesto odpovedi odvolali sa len na spomenutú pamätnú noc.

Tento stav, toto chovanie sa oproti nám je zo dňa na deň horšie, lebo ľudia čoraz majú menej roboty a máme obavu, že jedného dňa nespokojnosť maď. obyvateľstva, ktoré nemá nijaký zárobok a živnosti, vrhne sa na nás a všetko nám zoberú. **Všetko je drahé.**

Maďarské obyvateľstvo je samé nespokojné s terajším stavom. Píšu vápnom a kriedami na chodníky a na brány texty, ako „Minden drága, vissza Prága“ (všetko drahé, naspäť Praha), alebo „Munkásnak kenyeret, vagy vissza a Cseheket“ (Pracujúcemu chlieb, alebo naspäť Čechov). V Gúte bola už i demonštrácia maď. občianstva proti maď. úradom, kričali „Vissza demokrácia“ (Späť demokraciu), vrhli sa na školu, na ktorej bola vyvesená maď. zástava, túto strhli a na škole povybíjali okná. Vo veci zakročilo maď. žandárstvo, ale s rozhorčeným maď. ľuďom ťažko si vedelo rady. Podobne vo Veľkom Mederi, niet dňa, aby sa na námestí po skupinách nezhrmazďovalo maď. robotníctvo (murári, zemerobotníctvo, ba i chudobnejší gazdovia) a nedemonštrovali proti maď. úradom a tamojším terajším novým pomerom. Zhromaždených rozháňa maď. žandárstvo na koni. Toto je jeho už skoro denná práca. Podobné prípady sa javia na mnohých miestach. V Komárne napr. po uliciach vidno iba policajta a vojaka. Po dávnej živnosti Komárna niet ani stopy. „Za Čechov sme chodili otrhaní, teraz budeme nahí.“

Život vo vlakoch je čulý. Cestujú najmä vojaci, ktorí sústreďujú svoj rozhovor na nadávky. Beneša vraj urobia o hlavu kratším. Tiso nie je Maďar, ale Horniak. Bratislava, že bude vzatá Hitlerom a 6. decembra na meniny Horthyho pridelená Maďarsku.

V tejto myšlienke, ktorú roznášali vojaci, žilo i obyvateľstvo ako v skutočnosti. Slovenský ľud sa vo vlakoch uťahuje do kútov.

Bratislava, dňa 7. XII. 1938.

Ján Nad', v. r.

Štefan Horák, v. r.